
L'ART MEDIEVAL

— ROMÀNIC (S.XI-XII) I GÒTIC (S.XII-XV) —

1. L'IMAGINARI MEDIEVAL

L'art medieval es basa en el **imaginari** (creences i mentalitats d'una època determinada) de la religió cristiana. El conjunt de la població medieval era creient però pràcticament cap d'ells sabien llegir, per la qual cosa, representaven les narracions de la Bíblia en imatges perquè tot creient sapigués què deia aquesta.

2. Estils artístics medievals

Estil: conjunt d'elements que es repeteixen en diferents obres d'art d'una mateixa època.

1. **Preromànic:** estils dels pobles germànics entre els segles V i X.
2. **Romànic:** estil del segle XI i XII.
3. **Gòtic:** estil del segle XII al XV.

De les 3 expressions artístiques tradicionals (Arquitectura, pintura i escultura) la més important de l'època medieval va ser l'arquitectura ja que necessiten edificis on fer les cerimònies religioses que tant important era en la vida de la població medieval.

Per aquest motiu els artistes medievals van crear tot un **món simbòlic** que només amb mirar-ho estigués dient moltes coses a l'observador. Es tracta d'una representació material que al veure-la significa una altra cosa que no es pot representar ja que no és una realitat sinó d'una idea.

Exemple:

- Sol = Déu
 - Quadrat = Terra
 - Cercle/esfera = perfecció = Divinitat
-

2.2 Passos per reconèixer l'estil d'una obra arquitectònica

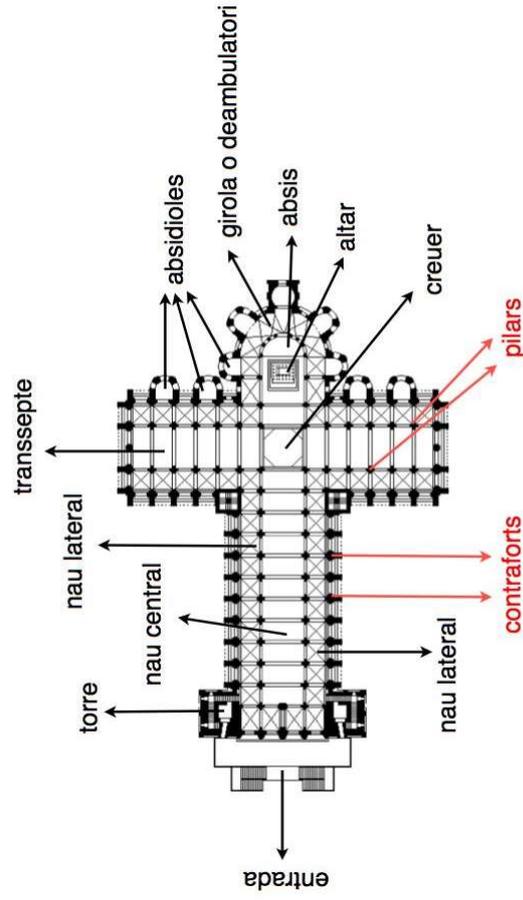
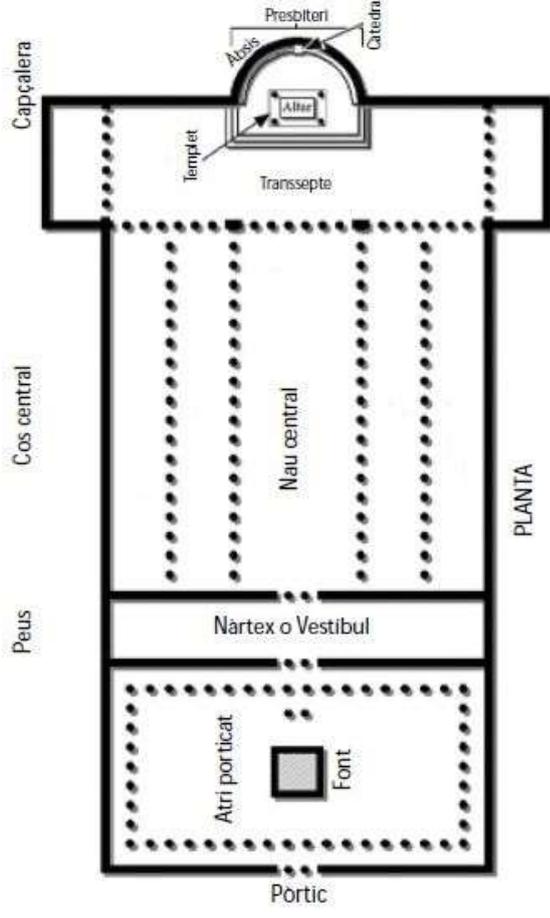
1. Materials de què està feta
 2. Planta de l'edifici
 3. Elements de suport en els que descansa el pes de l'edifici (columnes o pilars)
 4. Elements suportats que condueixen el pes al suport (murs o voltes)
 5. Els símbols de l'espai interior i exterior (decoració)
-

3. ARQUITECTURA ROMÀNICA (1000-1200)

Els edificis solen estar situats a les zones rurals i s'orientaven el seu absis cap a l'est, per on surt el sol cada matí.

- Construïts amb **pedra**, en carreus regulars o irregulars.
 - Planta de **creu llatina** o **basilical**.
 - Element de suport: el propi **mur** a l'exterior amb els seus **contraforts**, el fan gruixuts i sense finestres perquè aguantin bé el pes de l'edifici. I els **pilars i els arcs de mig punt** a l'interior (en forma de semicircumferència).
 - Elements suportats: la **volta de canó** i la **cúpula**, aquesta última per fora tenia una torre baixa que s'anomena **cimbori**.
-

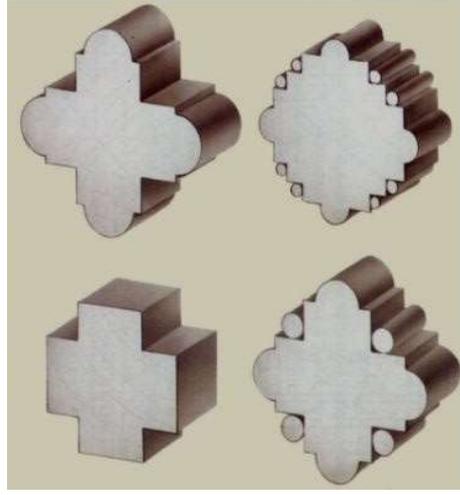
Parts de les esglésies de creu llatina i de planta basilical

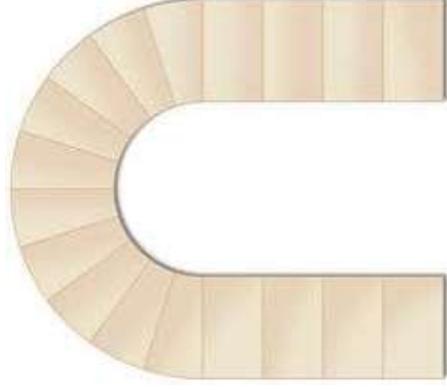
Història de l'Art - Escola Vedruna-Àngels

Elements de suport: columnnes, pilars i arcs.

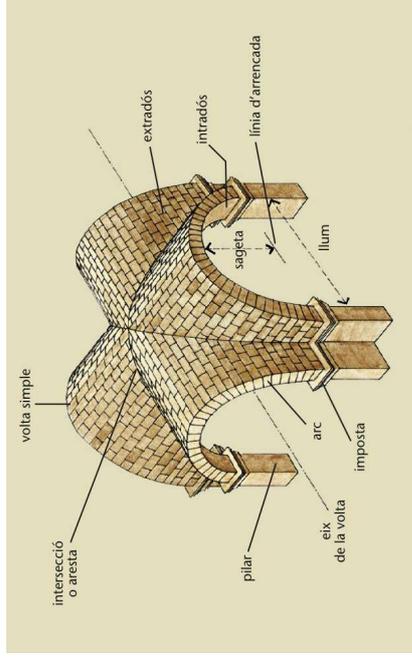
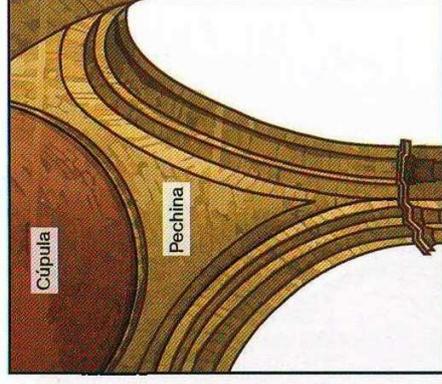
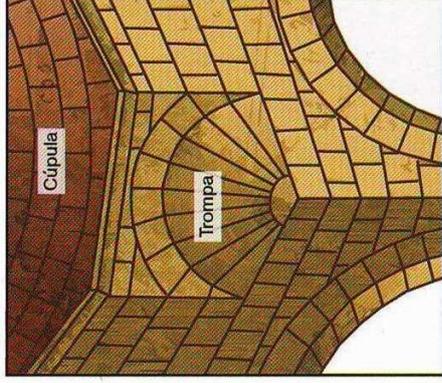
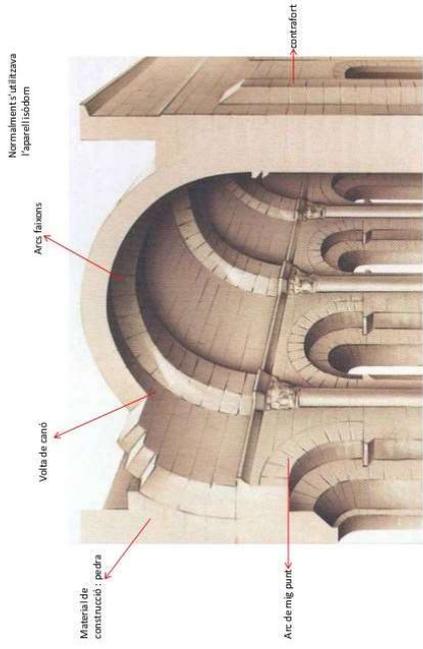
Pilars

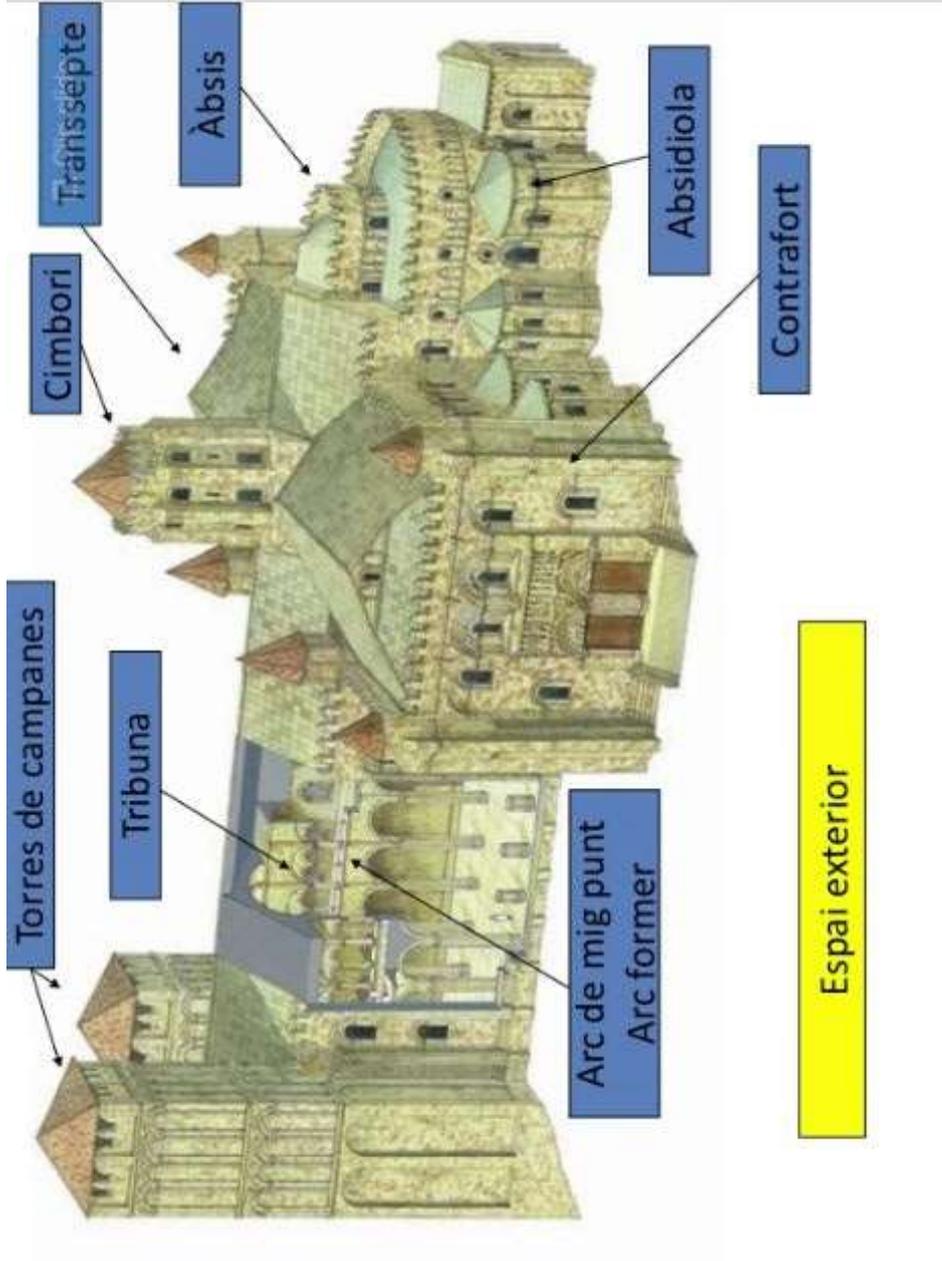

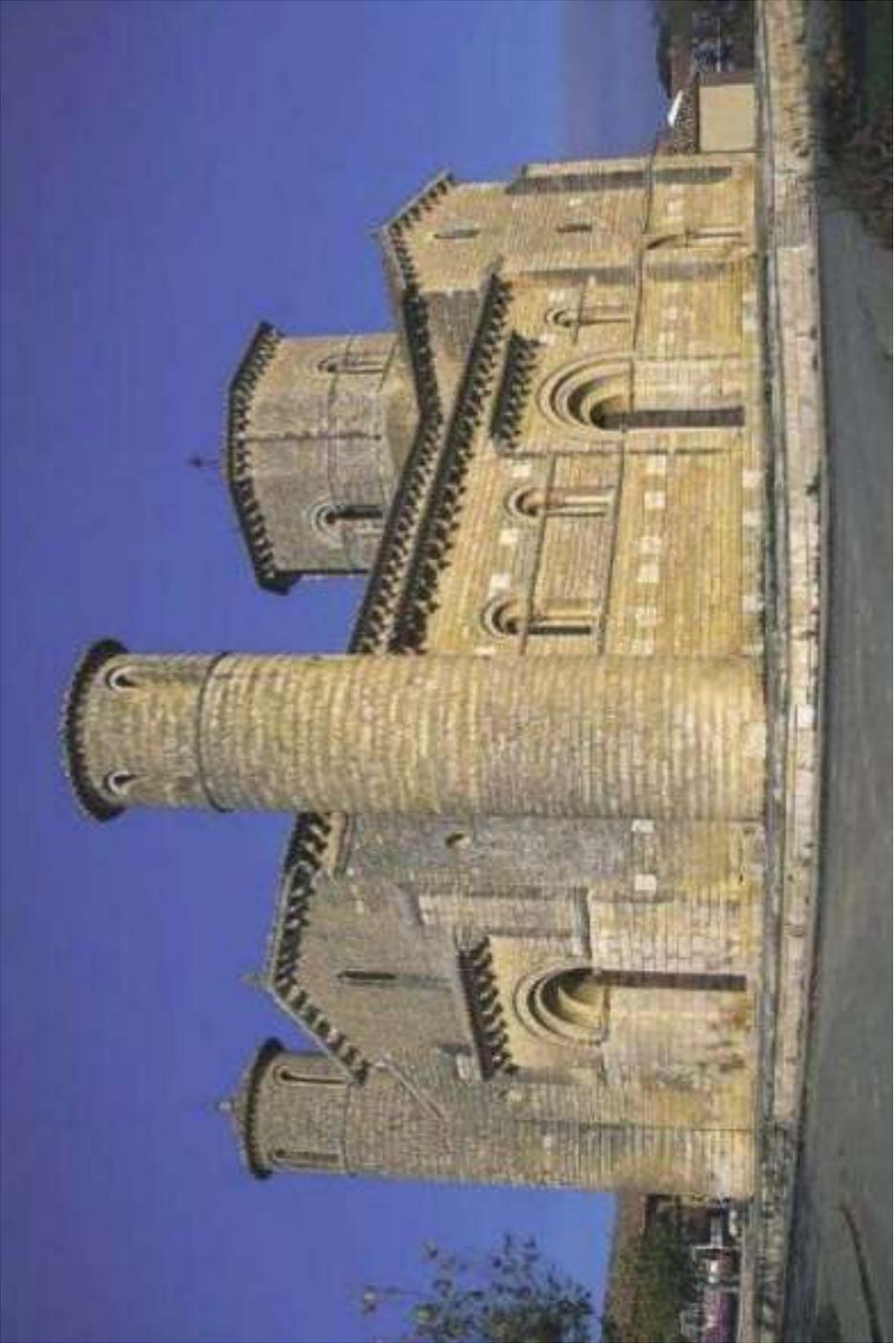
Arc de mig punt

Elements suportats: Voltes de canó o d'arestes i cúpules

5. ESCULTURA ROMÀNICA

Durant el romànic es va fer servir l'escultura relacionada amb l'arquitectura, com un **relleu** per decorar els edificis. Però també es poden trobar de forma menys freqüent escultures **exemptes** de fusta policromada. En tot cas, la seva funció era decorativa però també didàctica, per narrar els passatges de la Bíblia als fidels analfabets.

Temàtica:

- Religiosa: extreta de l'Antic i Nou Testament (com l'Apocalipsi segons Sant Joan) però també dels Evangelis apòcrifs
 - Vides de sants (hagiografies o flos sanctorum) extretes de la Llegenda Àuria
 - Altres: Bestiari, vida quotidiana, motius decoratius (florals, vegetals o simètrics)
-

Característiques escultura:

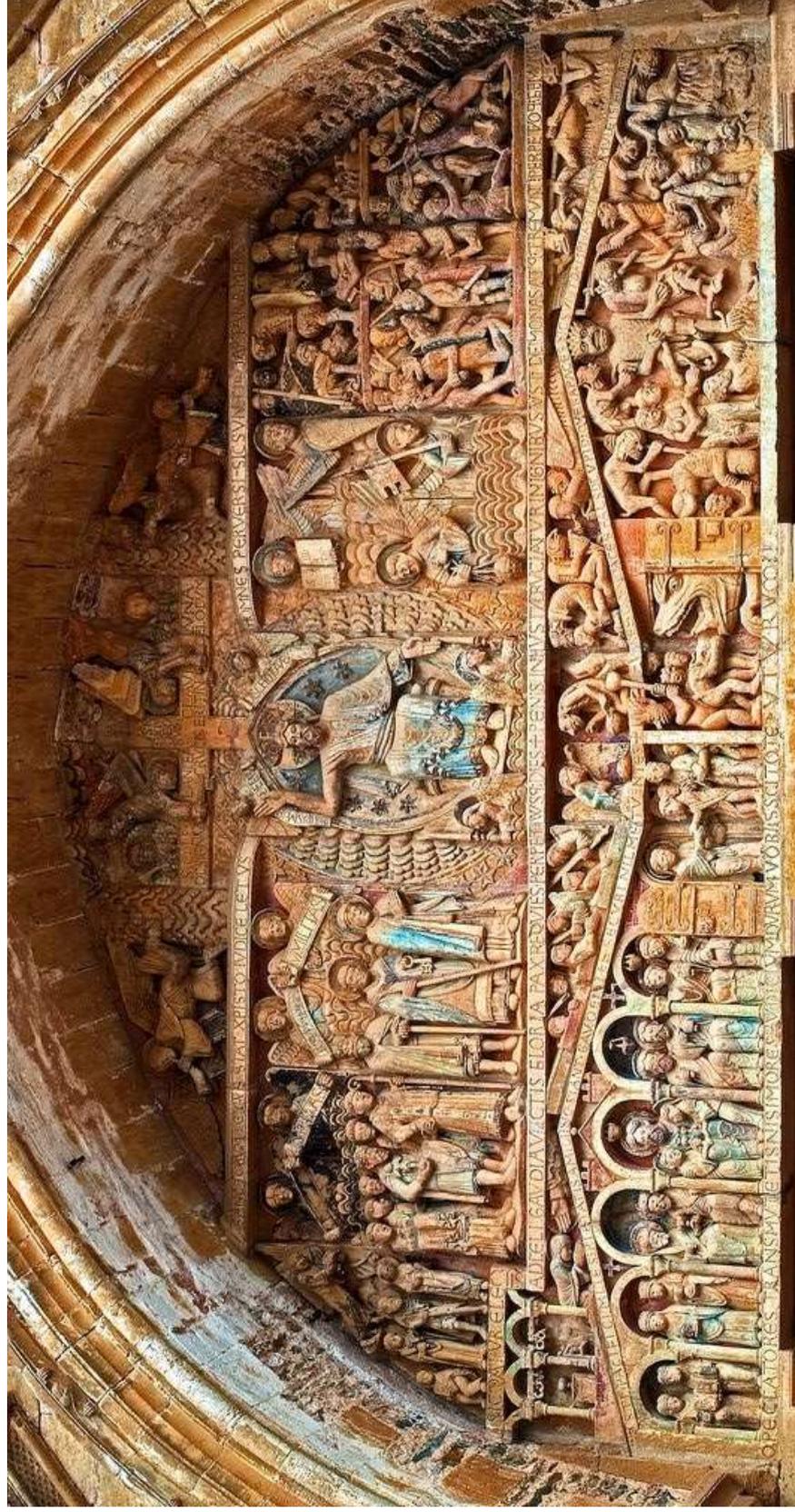
- Subordinació a l'arquitectura: les formes de l'escultura s'adaptaven a l'espai arquitectònic, per aquest motiu moltes vegades són rígides i amb postures forçades.
 - Antinaturalista: expressions hieràtiques i rígides, poc expressives. També exageren les formes i parts del cos per expressar emocions (ex mans)
 - Simbolista: tot el que es representa té un significat simbòlic, més enllà del que es representa hi ha un simbolisme.
 - Bidimensionalitat i absència de fons
 - Perspectiva jeràrquica (es representa més gran les figures que són més importants).
 - Tendència a l'*horror vacui* (por al buit)
 - Esquematisme i simetria
 - Policromada
-

Representacions més freqüents:

- Maiestas domini o **Pantocràtor**: representacions de Crist com un ser omnipotent, amb gest de beneir o jutjar i amb l'evangeli a les mans. Se'l representa dins la màndorla i acompanyat dels **tetramorfes** (representacions simbòliques dels 4 evangelistes: àngel = Mateu, bou = Lluç, àguila = Joan, lleó = Marc).

Judici Final

Capitells romànics

Escultura exempta: Verge amb en Nen i Crist crucificat

6. PINTURA ROMÀNICA

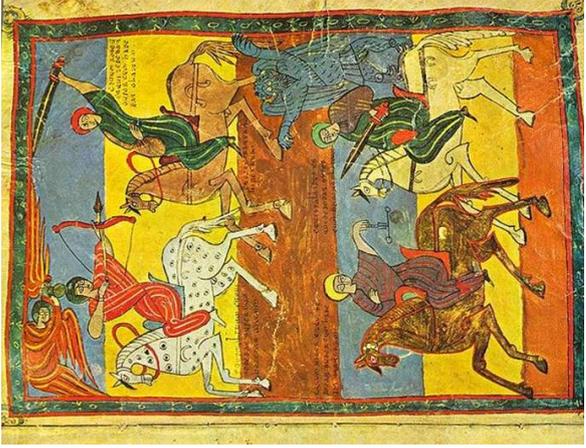
Les pintures romàniques també estaven relacionades amb l'arquitectura, aquestes eren pintures **murals** que es representaven als absis o pintures sobre **taula** (fusta) que es situaven just al davant de l'altar o als seus costats.

Pintures murals:

1. Pintura al **fresc**, es prepara una àrea determinada de morter o guix suau fresc en el qual el pintor treballa directament. Els pigments de color penetren en el guix mentre aquest es va assecant. Aquesta tècnica requereix una gran habilitat per part de l'artista, ja que ha de ser precís i sense errors.
 2. Pintura al **trempe**, es realitza sobre una superfície preparada anteriorment de guix però en aquest cas s'humiteja de nou per treballar sobre una superfície seca amb colors mullats en aigua.
-

Característiques de la pintura romànica:

- Dibuix en color negre i amb línies gruixudes
 - Fons d'un sol color, sense perspectiva ni profunditat
 - Bidimensionalitat: frontalitat i rigidesa
 - Hieratisme i rigidesa (solemnitat)
 - Colors plans (no es barregen els colors), són vius i intensos
 - Distribució espacial jeràrquica
 - Poca importància de la llum i el modelatge de les figures
 - Simetria
 - Formes geomètriques
 - *Horror vacui*
-

7. ARQUITECTURA GÒTICA

Aquest estil es va desenvolupar principalment a les **ciutats** ja des del segle XII, per la qual cosa, va haver-hi un moment en que coincidir amb el romànic. Però sobretot es va fer servir del segle XIII al XV a tota l'Europa occidental.

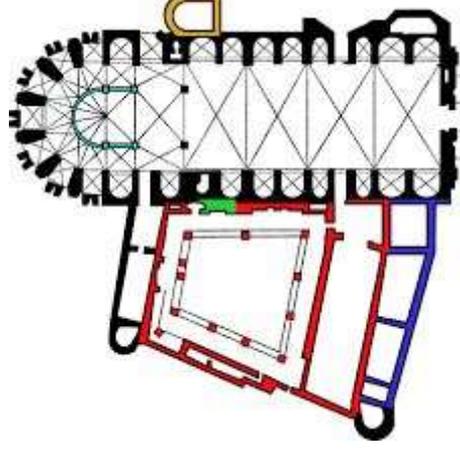
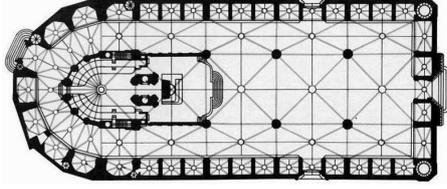
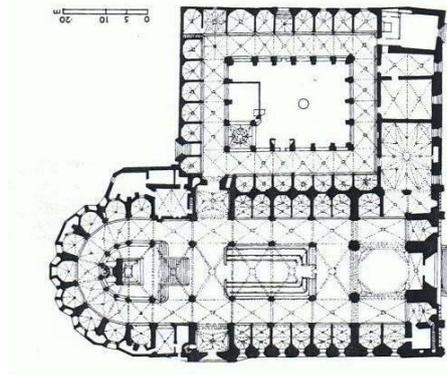
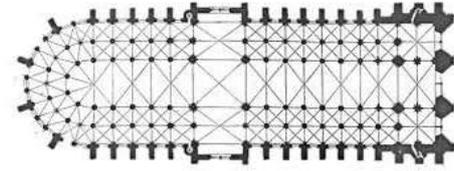
La gran diferència del gòtic respecte al romànic serà la **lleugeresa dels seus murs** que faran possible edificis molt més alts i amb grans **finestres adornades amb vitralls**.

Material: fetes amb **carreus de pedra regular**

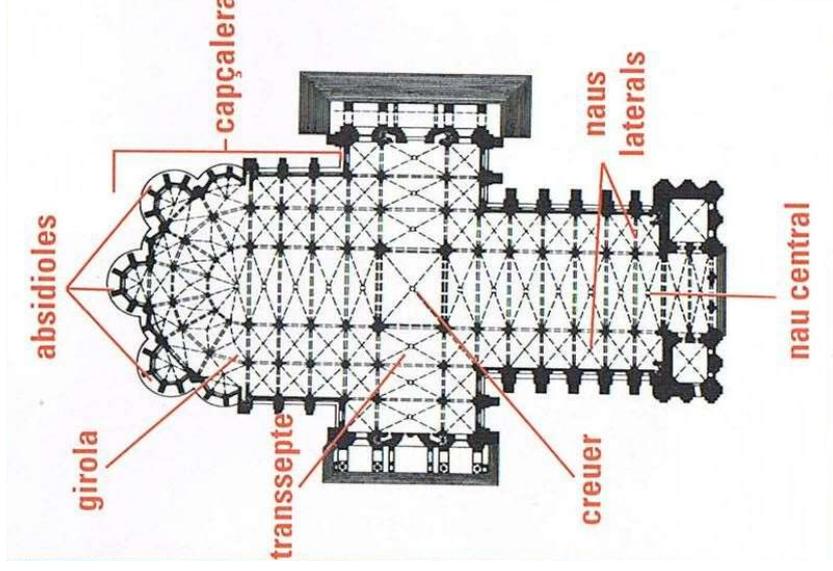
Planta: la més comuna serà de **saló** (en el cas de Catalunya) i **la de creu llatina** però amb un petit transsepte

1a planta catedrals gòtiques:

A Catalunya serà habitual la **planta de saló** amb 5 naus (Notre-Dame de Paris), 3 naus i unes petites capelles als costats (Catedral de Barcelona, Basílica Santa Maria del Mar) o 1 sola nau amb capelles (Catedral de Girona). Aquestes naus laterals es converteixen a l'absis en un **doble deambulatori**. El **transepte** no sobresurt a l'exterior sinó que queda dins del cos longitudinal de l'edifici tot i que té pòrtics a l'exterior en els seus extrems.

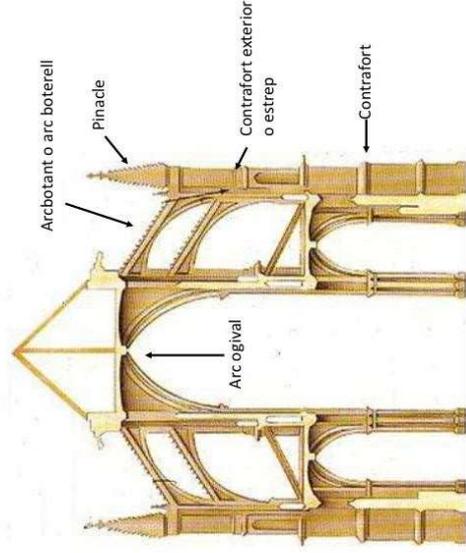
2a planta: barreja entre tradició romànica (planta creu llatina/basilical) i gòtica (saló)

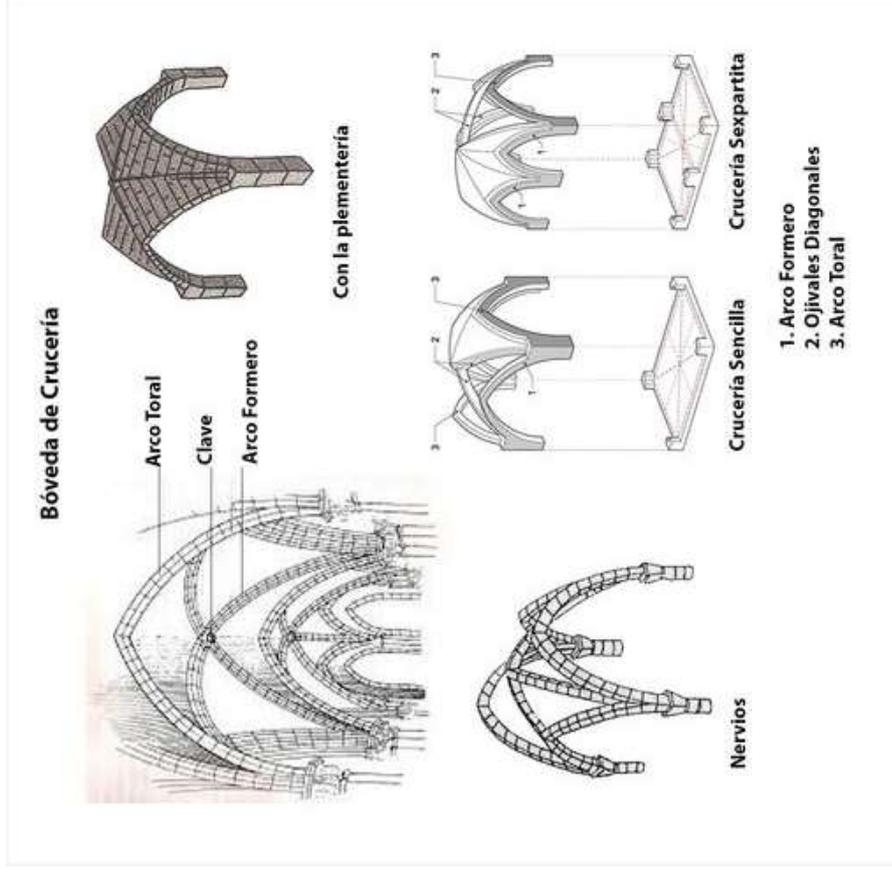
Elements de suport:

- **Exterior:** **Arcbotants** que porten el pes als **contraforts** coronats amb **pinacles** decoratius.
- **Interior:** **Arcs ogivals** (apuntats) i **pilars** (octogonals, quadrangulars...) o columnes (rodones) que reben els nervis de les voltes i creen **bossellets** en comptes de capitells individuals.

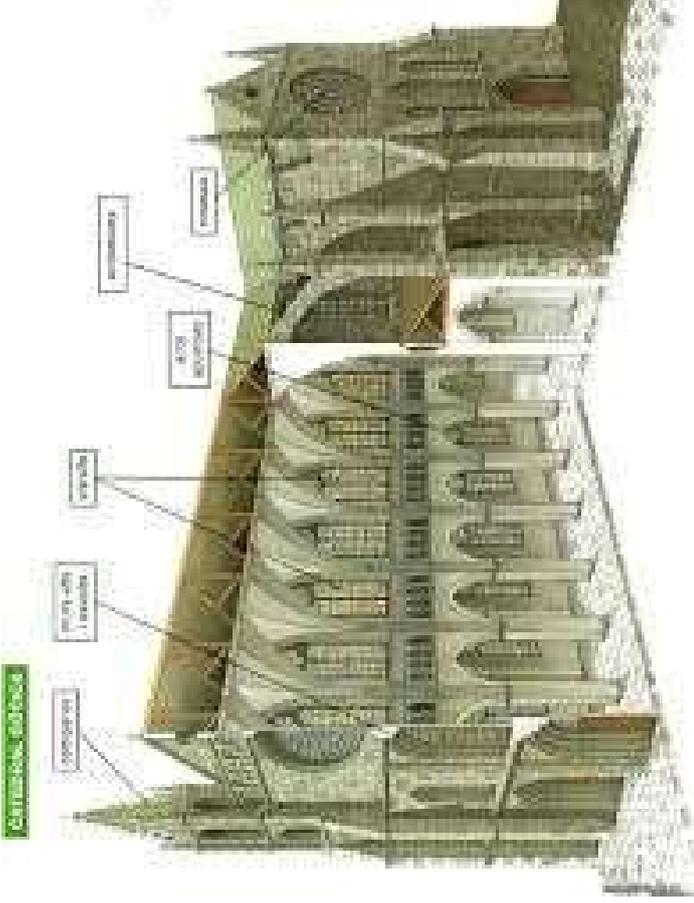
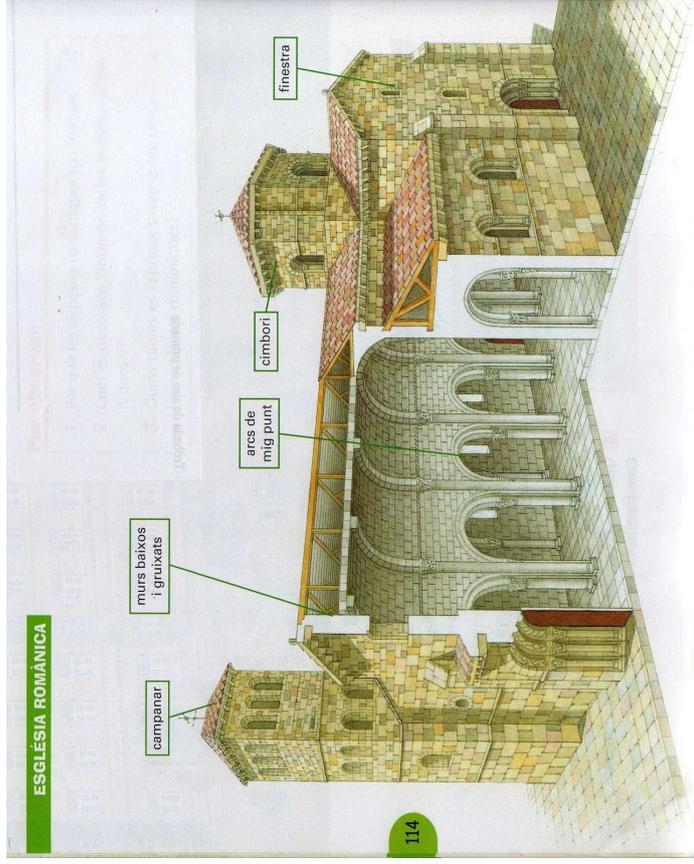
Estructura de l'arquitectura gòtica

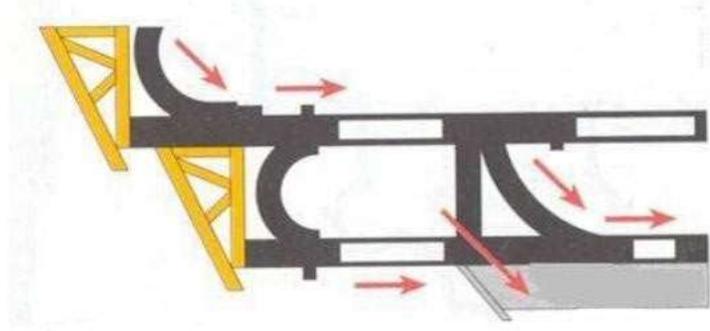
Elements suportats: Voltes de creueria senzilla o sexpartita

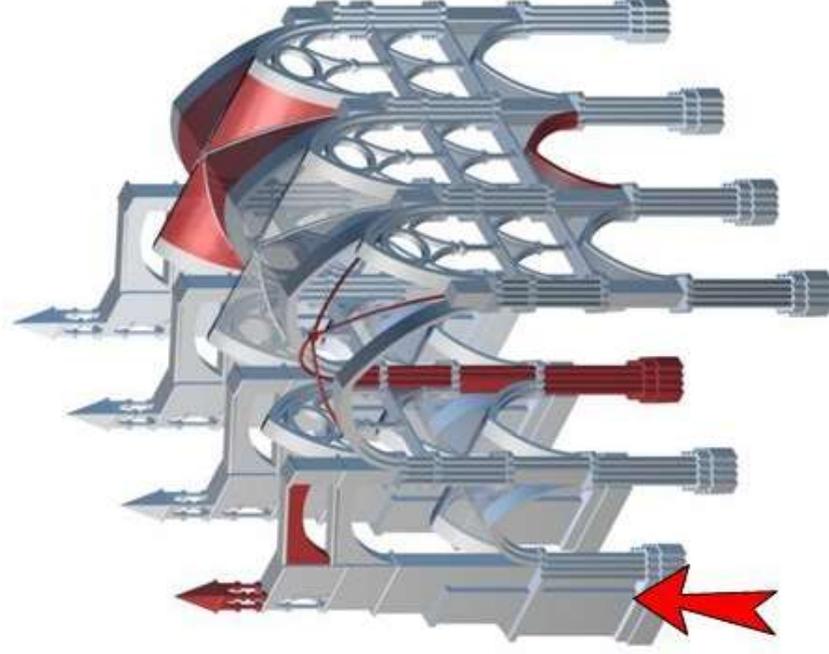
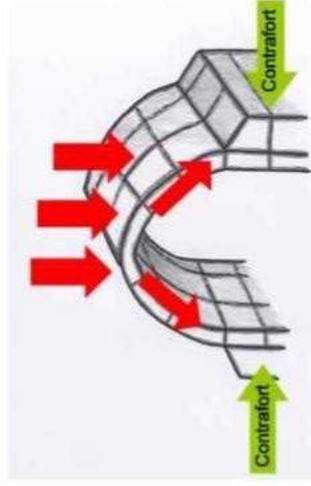
Diferències entre arquitectura romànica i gòtica

Diferències en el repartiment del pes entre romànic i gòtic

CONTRAFORTS

Exemple: Notre-Dame de Paris

Escultura gòtica:

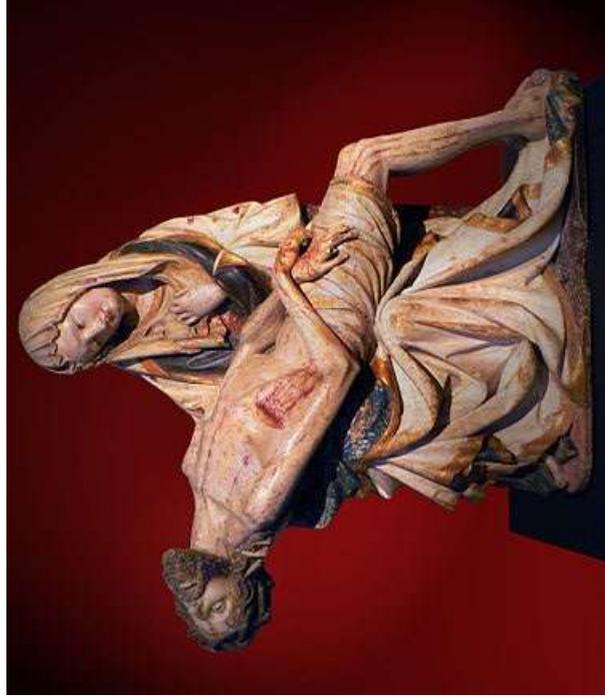
Característiques:

- **Tema:** religiós i es comença a fer ara també escultura civil (sobretot de reis).
 - **Funció:** instructiva i decorativa però ara les figures es mostraran més properes.
 - **Canvi principal:** l'església es va veure afectada per la crisi del s. XIV (fama, pesta i guerres) i es va mostrar **més sentimental i humana**. Aquest canvi es pot veure en els gestos i els rostres de les representacions gòtiques.
 - Major **volum** de les seves figures.
 - **Moviment**, s'abandona la simetria i el hieratisme del romànic.
 - Les figures que apareixen representades **es relacionen entre elles**.
-

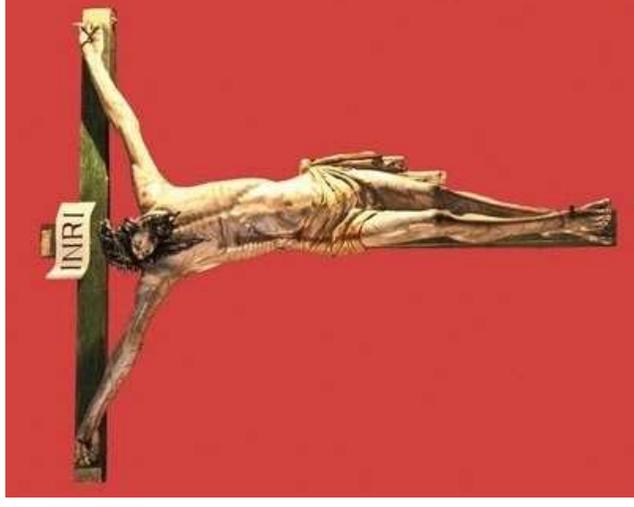
La Verge amb el Nen

Pietat

Crist Crucificat

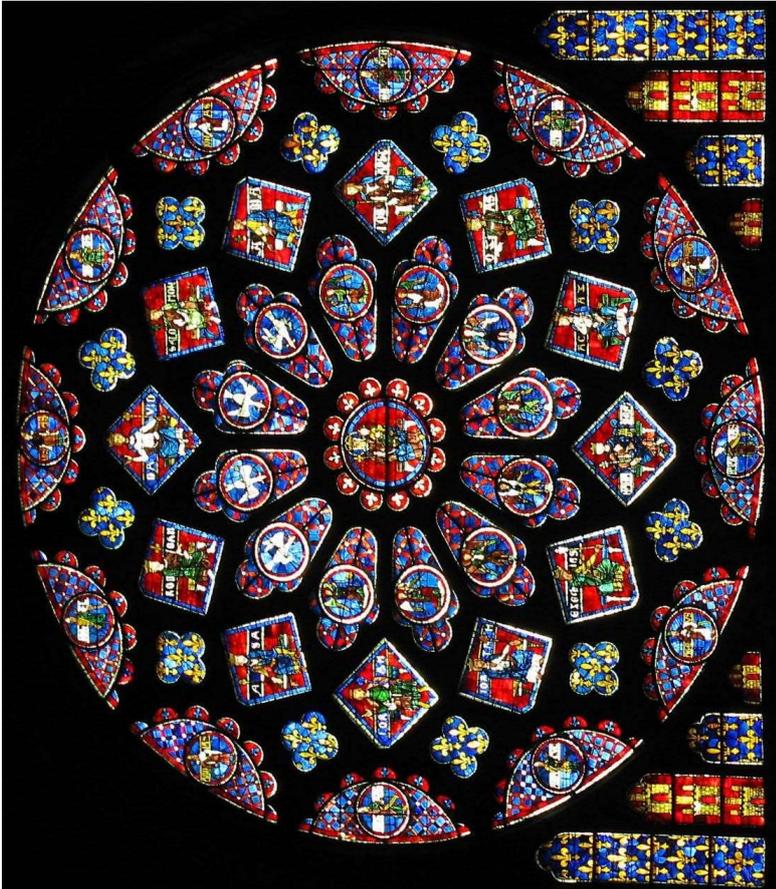
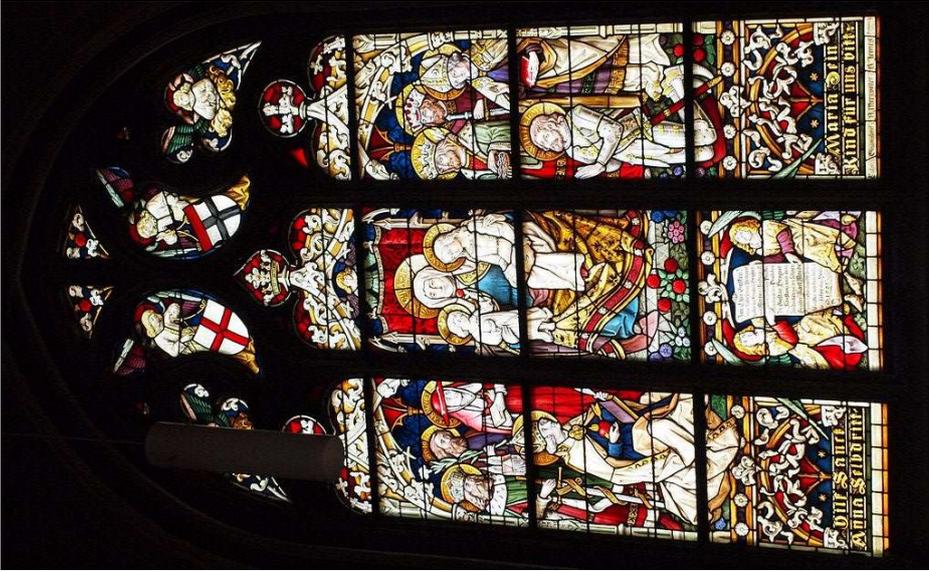

Pintura gòtica i l'art dels vitralls

- **Temàtica:** religiosa i civil per mostrar el poder dels monarques
- **Tipus:** sobre fusta (al tremp), sobre vidre i sobre paper (miniatures).
- Estil cada vegada més **realista**.
- **Profunditat** gràcies al fons.
- Lluminositat.
- Varietat de colors.

Vitralls: és una composició de diferents vidres de colors units per franges o tires de metall, principalment plom per decorar, deixar entrar la llum (caràcter diví) i explicar una història. Van fer desaparèixer la pintura mural.

Treball art

Preparar una presentació per fer una explicació oral a la resta de companys de l'obra assignada.

Apartats:

Fitxa tècnica (títol, autor, segle, tipus d'obra, materials, localització)

Context històric (fer un petit resum segons sigui de l'alta, plena o baixa E.Mi)

Anàlisi formal (Descripció de l'obra, dir què és el que observem)

Anàlisi conceptual (Explicar quin és el tema, la funció de l'obra)
